

Pınar
Kür

Bir Deli Ağaç

PINAR KÜR
BİR DELİ AĞAÇ

Can Çağdaş

Bir Deli Ağaç, Pınar Kür

© 1984, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-2. basım: Yazko, 1981-1982

3.-9. basım: Can Yayınları, 1984-2002

10.-13. basım: Everest Yayınları, 2004-2012

14. basım: Can Yayınları, 2017

15 basım: Temmuz 2020, İstanbul

Bu kitabın 15. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Sırma Köksal

Düzeltili: Müge Karahan, Melike Şentekin

Mizanpaj: Atahan Sıralar, Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 44066

ISBN 978-975-07-3379-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750733796

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

PINAR KÜR
BİR DELİ AĞAÇ

ÖYKÜ

♥can

Pınar Kür'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Akışı Olmayan Sular, 1983

Asılacak Kadın, 1985

Küçük Oyuncu, 1985

Yarın Yarın, 1985

Bitmeyen Aşk, 1986

Aşkın Sonu Cinayettir (Mine Söğüt'le birlikte), 2016

Sadık Bey, 2016

PINAR KÜR, Bursa'da doğdu ama hiç orada oturmadı. Çocukluğu Anadolu'nun çeşitli kentlerinde ve Londra'da geçti. On üç yaşında gittiği ABD'de beş yıl kaldı. Ortaöğrenimini New York'ta tamamladı, yükseköğrenimine yine orada başladı. İstanbul'da Robert Kolej Yüksek Okulu'nu bitirdikten sonra beş yıl Paris'te yaşadı. Sorbonne Üniversitesi'nde, Karşılaştırmalı Edebiyat Kürsüsü'nde doktora yaptı. Yurda döndükten sonra Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde tiyatro eleştirileri yazdı. 1984'te *Akışı Olmayan Sular* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. İstanbul Bilgi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı.

İÇİNDEKİLER

Yaz Gecelerinde Keman	13
Herkes Bana Düşman	63
Bir Deli Ağaç	79
Taksim-Maçka	123
Bir Ayrılık Şarkısı	147

Görünmeyeni görenlere
hiç değilse görmeye çalışanlara,
bir gönül borcu olarak...

YAZ GECELERİNDE KEMAN

Dedikodulardan önce Brahms'ı işittim.

Aradan bunca süre geçmiş olmasına karşın her şey en ince ayrıntısına dek aklımda.

Hiçbir girintisi çıkıntısı olmayan tekdüze yaşamımın olağandışına yuvarlanışydı. Unutulabilir mi?

Bunaltıcı bir yaz gecesi idi. Araba seslerinin, yokuşu inen kamyonların kulağı delen hidrolik fren gürültülerinin hepten kesildiği, televizyon bağırtılarının durduğu, sarhoş naralarının bile artık duyulmadığı iyice geç bir saat. Erken uyumuş, ama artık sıcaktan mı, sineklerden mi bilmem, zifir karanlıkta ter içinde uyanmıştım. Korkulu bir düşten –herhangi bir düşten– uyanmalı yıllar var. Gene de ne zaman gözlerimi karanlığa açsam paniğe kapılıyorum. Uzun sürmüyor; hele son zamanlarda çabucak havagazını kapatıp kapatmadığım, kapının zincirini takip takmadığım ya da çiçekleri sulamayı unutup unutmadığım konusunda sorulara dönüşüyor bu darma-dağınık korku. Oysa her gece yatmadan da soruyorum bu soruları kendime; olumlu yanıt almadan da –vermeden de– yatağa girmiyorum. Aynı sorular gece yarısından sonra yinelendiklerinde verilecek tek yanıt var: Yaşlanıyorum. Bu düşünce yüreğimdaki yapay çarpıntıyı din-

dirmeye yetiyor. Yaşlanıyorum, ne güzel. Az kaldı. Sık sık olmaz bu – bütün gece deliksiz uyumamı sağlayan haplarım var. Arada bir erken yattığımda oluyor işte. O zaman da gözlerimi açmam, çarpıntımı duymam, sorularımı sıralayıp “az kaldı”nın huzuruna varmam, yeniden gözlerimi kapayıp uykuya dalmam uzun sürmez.

O geceye dek yerimden kalktığımı hiç bilmiyorum. Oysa o gece kalktım. Sıcak dayanılır gibi değildi belki. Biraz soluk alabilmek için, elimde yakmayı kurduğum sigaramla çakmağım, balkona çıktım. Odadan balkona geçiş herhangi bir hava değişikliği yaratmadıysa da, gündüzün ve akşamın uyumsuz, ısırgan, aşırı gürültülerinin hiç mi hiç vaat etmediği derin sessizlik gerçekten güzeldi. En küçük bir yaprak hışırtısı bile yoktu. Bahçedeki üç ağacın en büyüğü –ötekiler ikinci kata ancak ulaşabilirler, balkonumdan eğilmezsem göremem; oysa bu en üst kata varmıştır, saksılarımdaki çiçeklerle bile dalaşır yaprakları kimi kez– karanlık bir heykel kadar kıpırtısızdı. Dallarında barınan kuşlar ya uyumuş ya da başka bir yere uçmuş olmalıydılar. Yeryüzünde benden başka canlı yoktu sanki. Çakmağımı çakmak, derin bir soluk almak bile yersiz, gereksiz, belki de sakıncalı bir gürültü çıkarmak olacaktı. Tam sessizliğe saygı duymanın çağdaş mı, çağdışı mı olduğunu çözmeye çalıştığım sırada, en beklenmedik ses deldi sessizliği. Brahms’ın keman konçertosunun ilk yumuşak notaları yükseldi karanlığın içinden. Hiçbir gerçeğe, hatta düşe sığmayacak bir şeydi bu. Korkuya benzer bir duyguyla donup kaldım bir an. Hemen gözlerimi yumdum. Belki de bir korunma içgüdüsüydü bu. Sesin nereden geldiğini öğrenmek istemiyordum. Bunca yıldır yaşadığım evde, mahallede, kendi radyomdan başka hiçbir yerden keman sesi işitmemiştim. Ve gecenin bu akla uzak saatinde, bu aklın ve güzelliğin doruğunu zorlayan müziğin gökten yağdığına inanmak hiç de güç değildi. Hem de Brahms. Bir mucizeydi bu.

Bu konçerto hep eşsiz güzellikte bir görüntüyle acıklı bir öykü uyandırır imgelemimde. İlk notalardan başlayarak gözlerimin önünde uçsuz bucaksız dümdüz, gerçekte olamayacakmışçasına durgun, deniz olduğu yalnızca karanlık ışıltısından sezilen, bir sonsuzluk uzandır. Ay ışığı gümüşten bir ırmak oluşturmuştur kapkara suyun üstünde. Irmağın en ortasında ufacık, yapayalnız bir kayık vardır. Birden, ilk on-on beş saniyeden sonra belki, binlerce minik kıpırtıyla dolar suyun yüzü. Bir an öncesinde tuval üstüne boyanmışçasına durağan olan kayıkçık bir sarsılır, sonra hafiften sallanmaya koyulur. Gümüşle çerçevelemiş bir huzur içindeki unutulmuşluğunda hiç mi hiç beklemediği bir fırtına çıkacak gibidir. Ama hayır, fırtına değildir gelen. Müzik öylesine çabucak başlangıçtaki durallığına döner, öylesine aniden yatıştır ki, besbelli o birkaç anlık karmaşanın nedeni, uzaktan geçen büyük bir geminin geride bıraktığı dalgalardır. Üstelik çok uzaktan, görünmeden geçip gitmiştir görkemli büyük gemi ve hangi kıpırtısız huzuru bozacağını bilmeden, düşünmeden salıverdiği dalgalar, o çoktan bir başka yere yaklaştığında ulaşabilmiştir küçük sandala. Dalgaların ölümüyle birlikte fısıldarcasına yumuşak yaylı ve nefesli sazlardan oluşan yalnızlık yeniden egemen olur. Uzun sürmez bu. Yepyeni bir tema kımıldanır birden. Ama daha kımıldanır kımıldanmaz, sonuna dek gelişmeden yok olur. Bu, sanki geride bırakılmadığı halde geride kalanın, bir yerlere varacağı bilinen görülmedik, tanınmadık gidene duyduğu özlemdir. Ne ki, daha uyanırken üstü örtülür, susturulur. Bir süre –o özlem teması tüm gelişmişliğiyle yeniden ortaya çıkıncaya değin– küçük kayık büyük geminin hayaliyle önceden var olan tüm dengeleri, başka temel bir denge uğruna bozan bir sarsıcı söyleşiye girer. İleride, özlemin kesin olarak açıklanmasından sonra görkemli gemi birden somutlaşır sanki. Ar-

tık bir hayal değil gerçektir. Vardır, varılabilir, belki ışıkları uzaktan görülmüştür. Kayığın başlangıçtaki duruşu, yalnızca ay ışığıyla yetinen huzuru, yerini sevinçli bir tedirginliğe bırakır. Bölümün sonuna dek sürekli bir ulaşma çabası; yaklaşma izlenimini veren bir devinim vardır. Kayık gemiye koşuyor, koşuyor, arada yoruluyor, ama yetişme olasılığının verdiği coşkuyla her türlü yorgunluğu yeniyor gibidir.

Şimdi yüzyıllarca eskidenmiş gibi gelen bir tarihte kurmuştum bütün bunları. İlhan'ın ölümünden çok önce. Kendi yaşam öykümle hiçbir ilgisi yoktu. Yoktu. Sonraları birtakım benzemeler olduysa, ne kurduğum öyküye ne de yaşamıma en ufak bir ayrıntı ekledim benzetmeyi zorlamak ya da kolaylaştırmak için.

Bir süre sonra açtım gözlerimi – bu kez karanlığa değil de düşsel aydınlığa. Hemen irkilmedim. Müziğin gözkapaklarımda yarattığı düşün sürdüğünü sandım bir an. Ama öyle değildi. Gerçek bir ay ışığı doldurmuştu bahçeyi. Nasıl olur? Birdenbire nereden? Daha demin karanlık değil miydi her yan? Balkona ilk çıktığımda da ayın çok uzaklarda olmadığını anlatan bir aydınlık var mıydı gökyüzünde? Yoksa Brahms'ın hiç yokluktan çekip getirdiği bir ışık mıydı bu? Elbette ikincisi olamazdı. Gene de, büyük ağacın yapraklarını sanki benim küçük kayıkçığıma yol gösteren aynı ay ışığı yıkamaktaydı. Evet, yıkanmış gibiydi yapraklar. Bir yağmur sonrası parlaklığında ve apaktılar. Şaşırtıcı, neredeyse büyüleyici bir beyazlık. Gündüzleri tozludur ağacın yaprakları. İlkyazın genç, bakımı da gençleştiren, yeryüzüne yepyeni soluklarla açılan yeşili koyulaşmış, coşku uyandırmaz olmuştur. Ay-ışısız gecelerde ise kapkaradırlar. Dalların balkonlara, pencerelere yakınlığından mıdır, tek bir ağaç sık ve ürkütücü bir orman görünümü kazanır. Lacivert ge-

cenin üstüne kara bir gölge gibi abanan koca yapı bu ormanın en derinliklerinde bir ortaçağ şatosudur.

Oysa o an, o da aklaşmış, masalların billur saraylarına dönüşmüştü.

Birinci bölümün sonunda kreşendoyla birlikte müzik sustu. Adagio'yu beklerken yeniden gözlerimi kapadım. Konçertoyu bana ilk dinlettiğinde, "Bir gençlik bestesi gibi. Aslında değil ama öyle sanırsın," demişti İlhan. "Bak, birinci muvmanı bile eserin sonuna gelmiş gibi bitiriyor." Gerçekten de uydurduğum küçük sandalın görkemli gemiye artık ulaştığı izlenimini bırakabilir bölümün sonu. Oysa ardından gelen adagio, bunun ne denli sahte bir kavuşma olduğunu ortaya koyar. Gerçek bir birleşmeyi değil, tam aksine birleşme ânındaki yol ayrımını simgelediğini anlamak için bu ikinci bölümü dinlemek gerekir. Adagio boyunca tümüyle yapayalnızdır küçük kayık, görkemli gemiden en küçük bir iz bile yoktur. Kürekleri kırılmış gibidir hatta. Ay ışığında ilerlediğini gösteren tema susmuş, su şırıptaları kesilmiş, görkemli gemiye duyulan özlem kesin bir umutsuzluğa dönüşmüştür. O görkemli gemi, üçüncü bölümde tek başına ortaya çıkacak, önünde uzanan karanlık denizi yararak, ardında bıraktığı dalgaların hangi uzak kıyıya ulaşabileceğine hiç aldırma-yarak kendi utku dolu, özgür yolunda ilerleyecek, varacağı yere tek başına varacaktır. Oysa birinci bölümde hiç belirmemiş olsa, huzur sanılan yalnızlığı dürtmemiş, işin içine özlem katmamış olsa, ikinci bölüm onca acıklı olmazdı. Upuzun bir inilti gibidir adagio. Bitmeyen bir iç çekiştir ya da. Ağlamak isteyenlerin şarkısıdır.

Ben ağlamak için beklemiyordum ama. Gözyaşı dökmeyeli onca yıl geçmişti ki, gözpınarlarımın temelli kurduğuna kesinlikle inanmıştım. Yaşamımı çırpınmalar-

dan arınmış, makul bir düzeye oturtmuştum çoktandır. Ayrıca, müzikten bir öykü çıkarmak yeterince zorlamaydı zaten. Bir de bu öyküye yaşamdan bir örnek ya da benzerlik aramak, olayı çok aşırıya vardırılmaz olmaz mıydı? Bunları böylece düşünmedim o ilk gece. Neye adım attığımdan tümüyle habersizdim. Yıllardır öylesine uzaktım ki ağlamaktan, gözyaşı kışkırtıcı duygulanımlardan, Brahms bana İlhan'ı yüreğime en yakın güzelliğiyle değil, sevgisiyle ya da sevgimle değil, büyük bir müzikçi olarak bile değil, yalnızca zamanında aşırı bilgiçlik olarak nitelediğim, dolayısıyla kolayca küçümseyip bir kalemde sildiğim bir davranışıyla anımsattı. Aradan uzun süre geçince oluyor bu gibi rahat, yerinmesiz anımsalar.

Konçerto üstüne kurduğum öyküyü ona anlattığımda kaşlarını çatmadan birbirine yaklaştırmıştı. Bir şeyi onaylamadığı, sözü söyleyene, yapılanı yapana yakıştırmadığı durumlardaki yüz devinimiydi bu; başkalarının dudak bükmesi gibiydi onun kaş yaklaştırması. Önce programsız müzikte öykü ya da anlam aramanın yanlışlığını belirtmiş; üstüne, benim ay ışığıyla yetinen küçük sandal olarak nitelediğim sesleri "A1 temi", beklenmedik dalgalarımı "köprü", görkemli geminin hayalini "A2 temi", özlem tamamı "B1 temi", görkemli geminin somutlaşmasını "B2 temi", her türlü ses söyleşisini, ay ışığında ilerleyiş gibi gelen devinimi ise ya "köprü" ya da "tem gelişmesi" olarak adlandırıp "amatörce" dediği duygulanımlarımı bilimsel bir soyutluğa dönüştürmeye çalışmıştı. "Amatörce duygulanımları" kendisi gibi bir virtüöz adayının sevgilisine yakıştırmadığını açıkça söylememişti, ama ben anlamıştım. Gene de pabuç bırakmamıştım ona. Öykümden de görüntümden de dönmemişim. İşte bugün bile dönmüş değilim. Üstelik kayık temasının (ona göre A1) benim savunduğum gibi aynen yinelenmemesine karşın ("Elbette birinci bölümdeki temaları ikinci bö-

lümde kullanmaz!”) adagio’nun ona çok benzer sesler içerdiğini; üçüncü bölümde ise birinci bölümdeki görkemli gemi temasının (yani, B2) tersyüz edilerek geliştirildiğini hırçın ısrarlarım karşısında doğrulamak zorunda kalmıştı. Nerdeyse tüm yaşamı müzik olan birine müzikten anladığını tanıtlamak –dolayısıyla onun yaşamında müzikle eşdeğer olabilecek bir yer edinmek– isteyen birinin kendi kendisine güven arayan üstelemesiydi benimkisi. Onunkisi ise –sonradan anladım– belki de her sanatçının zorunlu olduğu bir uzlaşmaydı: sanat yapıtını, yaratanın istediği, önerdiği gibi değilse bile hiç değilse derinden yaşayan ve sanat olayını uğrunda hırçınlaşacak kadar seven birine duyulan saygı – belki de minnet, bir gönül borcu...

İki bölüm arasının olağan uzunluğunu aşan bir süre geçmesine karşın müzik başlamayınca yeniden açtım gözlerimi. Gece yarısı mucizesinin sonuna dek sürüp gitmemesi bana yapılmış özel bir haksızlıktı sanki. Mız-mız bir öfke kabarcak oldu içimde. Müziğin neden sustuğunu anlayabileceğim gibi, hesap sorarcasına sabırsızlıkla çevreye baktım. O zaman gördüm dördüncü kattaki ışığı. Soluk bir ışıktı. Katın benden yana olan yüzündeki tüm camları –sekiz-on küçük, sürme pencere– aydınlatan ama çok büyük bir odada yalnızca birkaç mum ya da güçsüz bir ampul yanıyormuşçasına ölgün, sarı bir ışık. Belki de bu yüzden daha önce görmemiştim. Ya da gözlerimi açtığımda yalnızca ağacın hayalet saydamlığındaki yapraklarına baktığım, keman sesinin nereden geldiğini bilmek istemediğim için. Ama işte, müziğin kaynağı belirlenmişti artık. Herhangi bir mucize söz konusu değildi – benim durup dururken uyanmam, yaktan kalkmam dışında. Yeni kiracılar taşınmıştı demek. Ve bu kişiler ya da kişi her kimdiyse bir müzikseverdi. O kadar. Ev sahiplerinin kim bilir hangi nedenle yıllardır

Değerli roman ve öykü yazarımız Pınar Kür, öykülerini bir yapı ustasının dikkatiyle kuran yazarlarımızdan. Edebiyatın her şeyden önce bir yapı sorunu olduğunu bilen, dağınık anlık izlenimlerin kolay şiirselliğine kendini kaptırmayan bir kurgu ustası. Pınar Kür'ün öykülerindeki şiirsellik, özellikle öyküler okunup bitirildikten sonra tadına varılan bir kusursuzluktan kaynaklanıyor. Bu öyküleri okuduğunuzda, yalnızca belli öykü kişilerinin aşklarına, acılarına, yaşamlarına değil, iyi edebiyat alanına giren bir yazarlık çabasına da tanık olacaksınız. Onun öykülerinin en belirgin özelliklerinden biri de zamana karşı dayanıklı oluşlarıdır.

Kırkına gelmeden milyoner oldum, az iş mi bu? Ağbimse fakültenin en genç profesörü. Hocasının kızını almasıyla olamazdı diyeceksin belki ama, yanlış. Taa asistan girdiği yıl evlenmişti Nur'la. Profesör olduğunda çoktan boşanmışlardı. Olsa olsa doçentliğini hızlandırmıştır biraz... Eee, o kadar da olur artık. İlerlemek kolay mı dünyada? Hele bizim gibi arkasız, torpilsiz yola çıkanlar için...

#yalnızlık #aldatmaca #keder #hüzün #hesaplaşma #anlamsızlık
#aşkatutunma

Kapak resmi: Pieter Claesz

 CAN

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) | [canyayinlari](#)

öykü

ISBN: 978-975-07-3379-6

9 789750 733796